

Sygn. akt I CSK 2237/22

POSTANOWIENIE

Dnia 16 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa K. M. i A. M.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę i ustalenie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 16 listopada 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z dnia 30 września 2021 r., sygn. akt I ACa 664/20,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł z tytułu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 30 września 2021 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku zmienił wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 1 września 2020 r. w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwotę 410.034,41 zł z bliżej oznaczonymi ustawowymi odsetkami za opóźnienie, za jednoczesnym zaoferowaniem przez powodów solidarnie na rzecz pozwanego zwrotu kwoty 377.400 zł oraz oddalił powództwo o zapłatę w pozostałym zakresie (punkt Ia).

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, pozwany wskazał przyczyny kasacyjne określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1

i 2 k.p.c. Jego zdaniem w sprawie wystąpiły zagadnienia prawne, wyrażające się w pytaniach:

a) Czy w przypadku stwierdzenia przez sąd, że postanowienia umowy kredytu denominowanego w walucie obcej odsyłające do kursu kupna i sprzedaży waluty obcej z tabeli kursowej kredytodawcy mają charakter niedozwolonych postanowień umownych w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. (tzw. klauzul abuzywnych), umowa taka nadal zawiera wszystkie elementy przedmiotowo istotne w rozumieniu art. 69 ust. 1 i 2 Prawa bankowego i może, zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c., dalej obowiązywać?

b) Na jaki moment, według jakiego stanu faktycznego i prawnego, należy oceniać czy umowa kredytu może nadal obowiązywać, w przypadku uznania przez Sąd, iż zawiera ona niewiążące konsumenta niedozwolone postanowienia umowne (tzw. klauzule abuzywne)?

c) Czy art. 69 ust. 3 Prawa bankowego w zw. z art. 4 i 6 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (tzw. ustawy antyspreadowej) są przepisami umożliwiającymi dalsze wykonywanie umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c. oraz art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, w przypadku stwierdzenia przez sąd, że umowa taka zawiera niedozwolone postanowienia umowne (tzw. klauzule abuzywne) odwołujące się do kursów kupna i sprzedaży waluty obcej z tabeli kursowej kredytodawcy?

W odniesieniu do drugiej z przyczyn – wskazywanej „z ostrożności procesowej”, w przypadku stwierdzenia przez Sąd Najwyższy, że przedstawione powyżej zagadnienia nie mają charakteru istotnych zagadnień prawnych uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania - podał, że zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawa wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to rozbieżności dotyczą skrajnie różnych ocen skutków stwierdzenia niedozwolonego charakteru klauzul umownych zawartych w umowie kredytu denominowanego w walucie obcej przewidujących przeliczanie świadczeń stron

z wykorzystaniem kursów walutowych publikowanych w tabeli kursowej kredytodawcy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurystyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.; z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia

2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.).

Powołanie się zaś na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania, w drodze stosownego jurydycznego wyводу, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (por.m.in. postanowienia z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepubl.; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl.; z 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08, niepubl.; z 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, niepubl.; z 3 sierpnia 2017 r., IV CSK 85/17, niepubl.; z 7 grudnia 2017 r., I CSK 499/17, niepubl.; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, niepubl.).

Wątpliwości prawne przedstawione przez skarżącego nie czynią zadość wskazanym wymaganiom, gdyż – w istotnym w tym miejscu zakresie, tj. co do możliwości utrzymania kredytu denominowanego po wyeliminowaniu z niej niedozwolonych klauzul przeliczeniowych - zostały już wystarczająco wyjaśnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Po początkowych wahaniach bowiem Sąd Najwyższy przyjmuje w najnowszym orzecznictwie, że w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu denominowanego w walucie obcej umowa ta nie może wiązać stron w pozostałym zakresie ani jako kredyt złotówkowy

(z oprocentowaniem obliczanym na podstawie wskaźnika LIBOR/Saron) ani jako kredyt czysto walutowy. W szczególności dlatego, że utrzymanie takiej umowy jako kredytu czysto walutowego prowadziłoby do niedopuszczalnego zniekształcenia woli stron, która ukierunkowana była od początku na wypłatę kredytu w walucie krajowej (por. wyroki Sądu Najwyższego z 10 maja 2022 r., II CSKP 694/22, niepubl., z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22 i II CSKP 405/22, niepubl., z 20 maja 2022 r., II CSKP 713/22 i II CSKP 943/22, niepubl. i z 24 czerwca 2022 r., II CSKP 10/22, niepubl.). Stanowisko to jest formułowane z uwzględnieniem – przynajmniej *implicite* – art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (obecnie tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r., poz. 2324) oraz ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 165, poz. 984; dalej – „Ustawa antyspreadowa”), mającej zastosowanie - w myśl jej art. 4 - także do umów zawartych przed wejściem zmian w życie (26 sierpnia 2011 r.) w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia, co sprawia, że wątpliwości dotyczące przepisów tych ustaw należy również uznać za bezpośrednio albo pośrednio rozstrzygnięte. Ubocznie warto dodatkowo zauważyć, że Sąd Najwyższy orzekł już również, iż Ustawa antyspreadowa nie podważa dopuszczalności powoływania się na abuzywność klauzul kursowych (por. zwłaszcza wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, z. B, poz. 20). W wyroku z dnia 30 września 2020 r., I CSK 556/18 (niepubl.) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że Ustawa ta przyznała jedynie kredytobiorcy dodatkowe uprawnienie do spłaty rat kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej bezpośrednio w tej walucie, co nie znaczy jednak, że jest on obowiązany do takiej formy spłaty. Przeciwnie: kredytobiorca ma możliwość wyboru formy spłaty, a więc może wybrać spłatę w złotych polskich, co oznacza konieczność zamieszczenia w umowie kredytowej, zgodnie z wymaganiami art. 69 ust. 2 pkt 4a Prawa bankowego, szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji. Wysokość należnych powodom kosztów zastępstwa prawnego ustalono zgodnie z § 2 pkt 7 w zw. z 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 ze zm.).

I.n